

Εκδόθηκε πριν λίγες ημέρες από τις εκδόσεις ΔΙΟΝΙΚΟΣ, η μελέτη του Αντώνη Καρβούνη, στελέχους του Υπουργείου Εσωτερικών και αρμόδιου για τις διεθνείς συνεργασίες των ΟΤΑ από το 2005, αναφορικά με τη διπλωματία πόλεων, και ειδικότερα, την ευρωπαϊκή δικτύωση των ελληνικών δήμων κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Η αναγνώριση του διεθνούς ρόλου των τοπικών αρχών από τα όργανα της ΕΕ και ειδικότερα των συμπράξεών τους, σε επίπεδο πολιτικό, θεσμικό και επιχειρησιακό (κυρίως μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων), στο πλαίσιο ενός νέου προτύπου, του προτύπου της «ήπιας διακυβέρνησης» των δικτύων, σε συνδυασμό με το περιορισμένο ακαδημαϊκό ενδιαφέρον για τις ευρωπαϊκές διαδημοτικές συνεργασίες τις τελευταίες δεκαετίες, συνιστούν το πλαίσιο του βιβλίου «Διπλωματία Πόλεων και Εξευρωπαϊσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης».

Ο συγγραφέας του βιβλίου εξετάζει τη συμμετοχή των ελληνικών δήμων σε ευρωπαϊκά δίκτυα πόλεων κατά την προγραμματική περίοδο 2007–2013 και αξιοποιώντας το θεωρητικό πλαίσιο του εξευρωπαϊσμού και της παραδιπλωματίας, και εν προκειμένω της διπλωματίας των πόλεων, εξετάζει και αξιολογεί τα αποτελέσματα της συμμετοχής 114 ελληνικών δήμων σε ευρωπαϊκά δίκτυα πόλεων.

Στην **Εισαγωγή** και το **Μέρος Α΄** του βιβλίου ο συγγραφέας αναδεικνύει το πόσο σημαντική είναι η δικτύωση των δήμων για τη μεταφορά τεχνογνωσίας και καινοτομιών, την κατάρτιση στελεχών των τοπικών αρχών, την παροχή εργαλείων και μεθοδολογιών και την ανταλλαγή καλών πρακτικών. Σημειώνει όμως ότι το εθνικό πλαίσιο, οι θεσμικές και διαρθρωτικές διαφορές μεταξύ των πόλεων–εταίρων δημιουργούν εμπόδια στην εφαρμογή των πρακτικών αυτών.

Το **Μέρος Β΄** του βιβλίου είναι ιδιαίτερα χρηστικό, δεδομένου ότι ο συγγραφέας παρουσιάζει την Ευρωπαϊκή Δικτύωση Πόλεων στο Ευρωπαϊκό Θεσμικό Πλαίσιο της Εδαφικής Συνεργασίας, την Ευρωπαϊκή Δικτύωση των Πόλεων στις Πολιτικές της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Δικτύωση των Πόλεων στα Ενωσιακά Προγράμματα, καθώς και το Εθνικό Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Δικτύωσης Πόλεων:

Ο συγγραφέας συμπεραίνει ότι τα πρώιμα ευρωπαϊκά προγράμματα δικτύωσης ανέδειξαν την προστιθέμενη αξία των ευρωπαϊκών δικτύων πόλεων για τη μετάδοση και διάχυση της τεχνογνωσίας σε τοπικό επίπεδο προκειμένου οι πόλεις να υλοποιήσουν σημαντικά έργα σε σύμπραξη με αντίστοιχους οργανισμούς σε ενωσιακό επίπεδο.

Το **Μέρος Γ'** αποτελεί το Εμπειρικό Μέρος του βιβλίου και αποτυπώνει τις «Διαστάσεις του Ήπιου Εξευρωπαϊσμού και τις Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Δικτύωσης των Ελληνικών Δήμων».

Το γενικότερο εμπειρικό συμπέρασμα της μελέτης που παρουσιάζει ο συγγραφέας στο βιβλίο είναι ότι *η συμμετοχή των ελληνικών δήμων σε ευρωπαϊκά δίκτυα πόλεων συνεπάγεται αλλαγές σε επίπεδο δομών, πολιτικών και διαδικασιών (διοικητικός εξευρωπαϊσμός), προώθησης τοπικών συμφερόντων και ταυτότητας της τοπικής αρχής (πολιτικός εξευρωπαϊσμός), συμμετοχής σε ευρωπαϊκά προγράμματα (χρηματοδοτικός εξευρωπαϊσμός), απόκτησης τεχνογνωσίας και επιμόρφωσης προσωπικού (γνωστικός εξευρωπαϊσμός), ενίσχυσης της ευρωπαϊκής συνείδησης και ταυτότητας (ιδεαλιστικός εξευρωπαϊσμός) και δημιουργίας ενός ευνοϊκού εσωτερικού περιβάλλοντος για οργανωσιακές αλλαγές και μακρόπνοες συνεργασίες (βιώσιμος εξευρωπαϊσμός).*

Ωστόσο, τα ανωτέρω αποτελέσματα και οι μορφές εξευρωπαϊσμού επηρεάζονται από το ενδογενές πλαίσιο νοοτροπιών, γραφειοκρατικών διαδικασιών, οργανωτικών και πολιτικών ελλειμμάτων και ενός δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος, μετριάζοντας τη μεταρρυθμιστική δυναμική της ευρωπαϊκής δικτύωσης και θέτοντας σε αμφισβήτηση τις μεταρρυθμιστικές δυνατότητες των ελληνικών δήμων. Τα προβλήματα που προέκυψαν σχετίζονται με πολιτικές επιλογές, την δυσκολία έκφρασης ενός τεχνοκρατικού λόγου σε οργανικές μονάδες των δήμων, τα οργανωτικά ελλείμματα σε επίπεδο δομών και προσωπικού, τους περιορισμούς της γραφειοκρατίας, την απουσία διοικητικής συνέχειας και θεσμικής μνήμης και γενικά ένα πολιτισμικό πλαίσιο που δεν ανέχεται εύκολα τις αλλαγές.

Προς αυτή την κατεύθυνση, στην τελευταία ενότητα του βιβλίου, προτείνονται βήματα για μια γόνιμη και μακρόπνοη συμμετοχή σε ευρωπαϊκές δικτύώσεις με βάση την καταγεγραμμένη εμπειρία των δημοτικών αρχών κατά την προγραμματική περίοδο 2007–2013 .

Πιο συγκεκριμένα, *σε επίπεδο προτάσεων πολιτικής*, τα ακόλουθα βήματα δίνουν ένα είδος οδικού χάρτη για εποικοδομητικές πολυμερείς συμπράξεις με ισχυρό αντίκτυπο σε τοπικό αλλά και σε Ενωσιακό επίπεδο.

Πρώτο βήμα και αφετηρία των ευρωπαϊκών συμπράξεων θα μπορούσε να είναι η προηγούμενη αναδιοργάνωση των υπηρεσιών του φορέα που επιθυμεί να δικτυωθεί, αφενός για να μπορεί να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή τη συνεργασία, και αφετέρου, για να δημιουργηθεί εκείνο το περιβάλλον που θα

«υποδεχθεί» και θα αξιοποιήσει στο έπακρον τις νέες ιδέες, πρακτικές, και συνεργασίες. Μεταφορά τεχνογνωσίας χωρίς «μετάφραση» δηλαδή προσαρμογή της και χωρίς προετοιμασία της «υποδοχής» δηλαδή ικανότητας αξιοποίησής της δεν έχει βιώσιμο αποτέλεσμα.

Επομένως, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι ένας βιώσιμος εξευρωπαϊσμός, έχοντας πάντοτε συναίσθηση των εθνικών ιδιαιτεροτήτων, μπορεί να αποτελέσει την ικανή συνθήκη, τη βάση για τη διατήρηση των αποτελεσμάτων και των υπολοίπων μορφών εξευρωπαϊσμού που επέδειξαν οι ελληνικοί δήμοι. Πιο συγκεκριμένα, ένας δήμος μετά την ολοκλήρωση των ενεργειών για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για την υποδοχή αλλαγών, στο πλαίσιο της συμμετοχής του σε ένα ευρωπαϊκό δίκτυο πόλεων, μπορεί, στη συνέχεια, να προχωρήσει και στις υπόλοιπες μορφές εξευρωπαϊσμού, όπως τις προσδιορίζει ο συγγραφέας, διεκδικώντας Ενωσιακά προγράμματα (χρηματοδοτικός εξευρωπαϊσμός), αποκτώντας τεχνογνωσία και καλές πρακτικές (γνωστικός εξευρωπαϊσμός), εισάγοντας διοικητικές καινοτομίες ως απόρροια των προηγούμενων πρωτοβουλιών του (διοικητικός εξευρωπαϊσμός), προβάλλοντας το brand name της τοπικής αρχής και ασκώντας επιρροή σε όργανα της ΕΕ (πολιτικός εξευρωπαϊσμός), και τέλος, εμπεδώνοντας την ευρωπαϊκή ταυτότητα και συνείδηση (ιδεαλιστικός εξευρωπαϊσμός).

Ως δεύτερο βήμα χρειάζεται η ενίσχυση των θεσμών της τοπικής δημοκρατίας και η συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών στον επιχειρησιακό σχεδιασμό της δημοτικής αρχής. Η τεχνογνωσία των ΜΚΟ και η απαραίτητη εμπλοκή των κατοίκων στο σχεδιασμό έργων και δράσεων συνιστούν όρους ενίσχυσης της νομιμοποίησης και διαφάνειας της διεθνούς δράσης των δημοτικών αρχών. Άλλωστε, η κοινωνική συναίνεση και συμμετοχή διασφαλίζει την κοινωνική καταξίωση και στήριξη των αποτελεσμάτων και επομένως την μεσο-μακροπρόθεσμη διατήρησή τους.

Ως τρίτο βήμα, ο χρονικός ορίζοντας των συνεργασιών με ευρωπαίους εταίρους στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού προγράμματος, δεν πρέπει να περιορίζεται σε μια ad hoc συμφωνία για την υλοποίηση ενός συγκεκριμένου έργου, όπως συμβαίνει συνήθως στα δίκτυα πόλεων των ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Ο κύκλος ζωής αυτών των συμπράξεων δεν πρέπει να κλείνει με την ολοκλήρωση ενός παραδοτέου. Αντιθέτως, ο επιχειρησιακός ορίζοντας αυτών των συνεργασιών οφείλει να ξεπερνά νομικούς περιορισμούς και αυστηρά χρονοδιαγράμματα και να αξιοποιεί περαιτέρω τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την αρχική συνεργασία, διευρύνοντας είτε τον

κύκλο των ενδιαφερομένων φορέων, είτε τον κύκλο των εργασιών και των τομέων του αρχικού έργου.

Ως τέταρτο βήμα, τέλος, είναι απαραίτητος ο περαιτέρω εκσυγχρονισμός και η προσαρμογή της κείμενης νομοθεσίας για τη συμμετοχή των δήμων σε διεθνείς και ευρωπαϊκές πολυμερείς συμπράξεις, τόσο ως προς τη διεύρυνση του είδους των συνεργαζόμενων αλλοδαπών νομικών προσώπων και οργανισμών, και όχι μόνο με δήμους, όσο και ως προς τη συμμετοχή τους σε διεθνή και ευρωπαϊκά δίκτυα πόλεων, πέραν εκείνων της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης, αφενός για την παρακολούθηση των εξελίξεων στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, και αφετέρου, για να υποκινηθεί μεγαλύτερος αριθμός δήμων της χώρας να συμμετάσχει και να αξιοποιήσει αναπτυξιακά δημιουργικές συνεργασίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με επωφελή αποτελέσματα για τους κατοίκους τους και τη χώρα συνολικά.